

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2004/11

Karar Sayısı : 2004/93

Karar Günü : 1.7.2004

Resmi Gazete tarih/sayı: 24.11.2004/25650

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Boğazlıyan İcra Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 4949 sayılı Yasa ile eklenen 352/a maddesinin, 4.4.1929 günlü 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 386. maddesinin 2369 sayılı Yasa ile değiştirilen ikinci fıkrası ve 388. maddesinin Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Aleyhinde yürütülen icra takibi sırasında kendisine ödeme emri tebliğ edilmesine rağmen süresinde borcunu ödemeyen ve mal beyanında da bulunmayan sanığın İcra ve İflas Kanunu'nun 337. maddesi ile cezalandırılması istemiyle müşteki vekili tarafından açılan davayı ceza kararnamesi ile sonuçlandırmayı düşünen Mahkeme, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısıyla iptali için re'sen başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na 4949 sayılı Yasa ile eklenen itiraz konusu 352/a maddesi şöyledir:

“MADDE 352/a.- (Ek: 4949 - 17.7.2003 / m.100) Bu Kanunda yazılı olup cezasının üst sınırı altı aya kadar hafif hapis veya yalnızca hafif veya ağır para cezası veya bunlardan biri veya ikisi olan suçların failleri hakkında duruşma yapılmaksızın ceza kararnamesiyle karar verilebilir.

Şikayet dilekçesini veya dava beyanını alan tetkik mercii, işin ceza kararnamesiyle sonuçlandırılabilceği kanısına varırsa 349 uncu madde hükmünü uygulamaz. Bu takdirde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 386 ncı maddesinin ikinci fıkrası, 387, 388, 389 uncu maddeleri ve 390 ıncı maddenin birinci ve ikinci fıkraları ile 391 inci maddesi hükümleri uygulanır. Tetkik mercii, şikayet konusu ile ilgili dosyayı, sanığın nüfus kayıt örneğini ve sabıka kaydını getirtir.

Hakim, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 388 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususlara ek olarak borcun ödenmesi halinde 354 üncü maddeye göre bütün sonuçlarıyla birlikte cezanın düşeceği hususunu ceza kararnamesine yazar.

Hafif hapis cezası içeren ceza kararnamesine itiraz halinde bu Kanun hükümlerine göre yargılama yapılır.

Ceza kararnamesiyle sadece para cezasına hükmolunduğu hallerde itiraz, tetkik merciinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesi başkanı tarafından incelenir. İtiraz dilekçesinin verilmesi, aleyhine itiraz olunan ceza kararnamesinin yerine getirilmesini durdurur. Hakim evrak üzerinde yapacağı inceleme sonucunda itirazı yerinde görürse itiraz konusu hakkında karar verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir”.

2- 4.4.1929 günlü, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 1696 sayılı Yasa ile değiştirilen 386. maddesinin 2369 sayılı Yasa ile değiştirilen itiraz konusu ikinci fıkrası ve 388. maddesi aynen şöyledir:

a- MADDE 386.- (Değişik:5.3.1973 - 1696/49 md., 7.1.1981 -2369/10 md.) ikinci fıkra

“...

Bu ceza kararnamesi ile ancak hafif veya ağır para cezasına veya nihayet üç aya kadar hafif hapis veya bir meslek ve sanatın icrasının tatiline veya müsadereye yahut bunlardan bir kaçına veya hepsine hükmedilebilir.

...”.

b- “MADDE 388. - Ceza kararnamesi, tertip edilmiş olan cezadan başka işlenmiş olan suçu, tatbik edilen kanun maddelerini, sübut delillerini ve kararnamenin tebliği tarihinden itibaren sekiz gün içinde sulh mahkemesine bir istida takdimi veya bu hususta bir zabıt varakası yapılmak üzere mahkeme kâtibine yapılacak bir beyan ile itiraz olunabileceği ve aksi halde ceza kararnamesinin icra edileceğini ihtiva eder. Bu zabıt varakası hâkime tasdik ettirilir.

Mahkûm müddet bitmeden evvel itirazından vazgeçebilir.”.

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılmalarıyla 4.3.2004 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Davada Uygulanacak Kural Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırlarsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin, Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

2004 sayılı İcra İflâs Kanunu'nun ceza kararnamesi başlıklı 352/a maddesinin ikinci fıkrasında, şikayet dilekçesini veya dava beyanını alan tetkik merciinin, işin ceza kararnamesiyle sonuçlandırılabilceğı kanısına varırsa 349. madde hükmünü uygulamayacağı, bu takdirde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 386. maddesinin ikinci fıkrası, 387., 388., 389. maddeleri ve 390. maddenin birinci ve ikinci fıkraları ile 391. maddesi hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Burada göndermede bulunulan kurallardan bakılmakta olan davayı ilgilendiren CMUK'nun itiraz konusu 386. maddesinin ikinci fıkrası ile 388. maddesinin, ancak göndermeyi yapan fıkra ile sınırlı bir uygulama alanı bulacağı ve bu kapsamda Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılabileceğı açıktır.

Bu durumda, CMUK'nun 386. maddesinin ikinci fıkrası ile 388. maddesi, 2004 sayılı Yasa'nın 352/a maddesinin ikinci fıkrası yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimine bağı tutulacak ise de olayda belirtilen fıkradan bağımsız olarak uygulanmalarına olanak bulunmamaktadır.

Öte yandan, itiraz yoluna başvuran Mahkeme'de şikayet ve dava konusu edilen suçla ilişkin İcra ve İflâs Kanunu'nun 337. maddesinde, süresi içinde beyanda bulunmak üzere mazereti olmaksızın icra dairesine gelmeyen veya yazılı beyanda bulunmayan borçlunun, alacaklının şikayeti üzerine, tetkik merci tarafından on günden bir aya kadar hafif hapis cezasıyla cezalandırılacağı ifade edilmekte olup, aynı Kanun'un 352/b maddesinde ise bu Kanun uyarınca hükmolunan cezaların tecil edilemeyeceğı, hürriyeti bağlayıcı cezaların 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinde yazılı para cezasına ve tedbirlere çevrilemeyeceğı belirtildiğinden İcra ve İflâs Kanunu'nun 352/a maddesinin son (beşinci) fıkrasında yer alan ve para cezasına ilişkin bulunan kural da davada uygulanacak kural değildir.

Açıklanan nedenlerle, 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu'nun 4949 sayılı Yasa'yla eklenen 352/a maddesinin son fıkrası ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 386. maddesinin 2369 sayılı Yasa ile değıştirilen ikinci fıkrası ve 388. maddesinin itiraz

başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğı davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu kurallara ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliğı nedeniyle reddine oybirliğıyle karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, sanığın savunması alınmadan ceza kararnamesi ile davayı sonuçlandırıp cezaya hükmedilmesinin ve para cezasına karar verilmesi durumunda da

yapılan itirazın, duruşma açılmaksızın, görevli üst mahkemece evrak üzerinde inceleme sonucu kesin olarak karara bağlanmasının, savunma hakkını ortadan kaldırdığını ve adil yargılanma hakkını ihlâl ettiğini ileri sürmüştür.

İcra ve İflas Kanunu'nun itiraz konusu 352/a maddesinin ilk dört fıkrasında yer alan kurallar, anılan Kanun'da yazılı kimi suçlara ilişkin davaların ceza kararnamesi ile sonuçlandırılmasının koşul ve yöntemleri ile ilgili genel düzenlemeler içermektedir.

Anayasa'nın 13. maddesi, temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın kanunla sınırlanabilmesinin ilke ve koşullarını belirtmekte; 36. maddesi, herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğuna işaret etmekte; 38. maddesi, suçların ve karşılığı olan ceza ve tedbirlerin kanunla tanımlanıp belirleneceğini göstermekte, 141. ve 142. maddeleri de, yargılama yöntemlerinin kanunla düzenleneceğini amir bulunmaktadır. Bu arada Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.*” denilmek suretiyle usul ekonomisi gereğine açıkça işaret edilmiştir.

Bu durum karşısında, suç ve suçlu sayısının artması, çeşitli yargılama işlemlerinin çoğu kez uzun zaman alması ve kimi durumlarda bir kısım işlemlerin sanık da dahil olmak üzere ilgilileri zaman ve kaynak kaybı suretiyle ek külfete maruz kılması gibi sebeplerin doğurduğu ihtiyacı karşılamak üzere, çeşitli ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, temel hak ve özgürlüklerin ihlâl edilmemesi koşuluyla, şekli ve çözümü basit, yaptırımını da kısmen hafif olan bazı suçlara ilişkin yargılamanın duruşmalı olarak yapılmasına gerek görülmeyerek, evrak üzerinde inceleme sonucu hükme varılmasında; hakim duruşma yapmaksızın ceza tertibini sakıncalı görmesi durumunda duruşma açması gerekliliği, ceza kararnamesine karşı kanun yoluna başvurma (karşı koyma) hakkının varlığı ve bu hakkın hafif hapsi içeren ceza kararnamesine karşı kullanılması halinde duruşma açıp yapma

zorunluluğu da gözetildiğinde, itiraz konusu kurallarda Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırılık görülmemiştir.

İtirazın reddi gerekir.

VI- SONUÇ

9.6.1932 günlü, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 4949 sayılı Yasa ile eklenen 352/a maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 1.7.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2004/11
Karar Sayısı : 2004/93

Başkanvekili

Haşim KILIÇ

Üye

Sacit ADALI

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Mustafa YILDIRIM

Üye

Cafer ŞAT

Üye

Fazıl SAĞLAM

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Ali GÜZEL